

อำนาจของเจ้าพนักงานในกระบวนการยุติธรรมในการควบคุมตัวผู้ป่วยโรคจิตเภท

นางสาว สุรีย์ จงเสรีจิตต์

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิต

ภาควิชานิติศาสตร์

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

พ.ศ. 2539

ISBN 974-634-040-9

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

I168A4531

POWER OF CRIMINAL JUSTICE OFFICIALS
TO DETAIN SCHIZOPHRENIC PATIENTS

Miss Suree Jongsareejit

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Laws
Department of Law
Graduate School
Chulalongkorn University

1996

ISBN 974-634-040-9

หัวข้อวิทยานิพนธ์ อำนาจของเจ้าพนักงานในกระบวนการยุติธรรมในการควบคุมตัวผู้ช่วย
โจรจิตเภท
โดย นางสาวสุรีย์ จงเสวีจิตต์
ภาควิชา นิติศาสตร์
อาจารย์ที่ปรึกษา รองศาสตราจารย์ ดร.อภิรัตน์ เพ็ชรศิริ
อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม อาจารย์ นายแพทย์ เอ็ม อินทกรณ์

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้บัณฑิตวิทยาลัยฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่ง
ของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโทมหาบัณฑิต

(Signature)
.....

.....คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
(รองศาสตราจารย์ ดร.สันติ ฤกษ์สุวรรณ)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

(Signature)
.....

.....ประธานกรรมการ
(รองศาสตราจารย์ไพฑูรย์ คงสมบูรณ์)

(Signature)
.....

.....อาจารย์ที่ปรึกษา
(รองศาสตราจารย์ ดร.อภิรัตน์ เพ็ชรศิริ)

(Signature)
.....

.....อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม
(อาจารย์ นายแพทย์ เอ็ม อินทกรณ์)

(Signature)
.....

.....กรรมการ
(รองศาสตราจารย์วีระพงษ์ บุญโญภาส)

(Signature)
.....

.....กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์อมราวดี อังค์สุวรรณ)

สุริย์ จงเสวีจิตต์ : อำนาจของเจ้าพนักงานในกระบวนการยุติธรรมในการควบคุม
ตัวผู้ป่วยโรคจิตเภท (POWER OF CRIMINAL JUSTICE OFFICIALS TO DETAIN
SCHIZOPHRENIC PATIENTS) อ.ที่ปรึกษา : รศ.ดร.อภิรัตน์ เพ็ชรศิริ,
อ.ที่ปรึกษาร่วม : อ.นพ.เอม อินทธรณ์, 195 หน้า. ISBN 974-634-040-9

การวิจัยครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาถึง อำนาจของเจ้าพนักงานในกระบวนการยุติธรรม
ในการควบคุมตัวผู้ป่วยโรคจิตเภท โดยศึกษาเฉพาะอำนาจของเจ้าพนักงานตำรวจและแพทย์ในการ
ควบคุมตัวผู้ป่วยโรคจิตเภทที่ยังมิได้กระทำความผิดอาญาหรือกระทำความผิดลหุโทษ และน่าจะก่อให้เกิด
เกิดอันตรายแก่ตนเองหรือผู้อื่น นำผู้ป่วยนั้นส่งโรงพยาบาลเพื่อบำบัดรักษาตามกฎหมายของประเทศไทย
และวิเคราะห์เปรียบเทียบกฎหมายสุขภาพจิตของต่างประเทศ ได้แก่ ประเทศอังกฤษ ประเทศ
สหรัฐอเมริกา และประเทศญี่ปุ่น

ผลจากการศึกษาวิจัยพบว่าอำนาจของเจ้าพนักงานตำรวจตามกฎหมายไทยที่ใช้อยู่ใน
ปัจจุบันยังมีข้อบกพร่องและขาดความชัดเจน จึงส่งผลให้เจ้าพนักงานตำรวจเกิดความลังเลในการ
ดำเนินการควบคุมตัวผู้ป่วยโรคจิตเภท นอกจากนี้ ยังไม่มีการบัญญัติกฎหมายให้อำนาจแพทย์ทำการ
บังคับรักษาผู้ป่วยโรคจิตเภท ทำให้เกิดมีข้อขัดข้องในทางปฏิบัติในการรับผู้ป่วยโรคจิตเภทเข้าทำ
การรักษาในโรงพยาบาล และปัญหาความเสี่ยงต่อการกระทำผิดกฎหมายของแพทย์ในการควบคุม
ตัวผู้ป่วยโรคจิตเภทเพื่อการรักษา จากการศึกษากฎหมายต่างประเทศ พบว่าได้มีการบัญญัติกฎหมาย
สุขภาพจิตขึ้นมาเพื่อแก้ไขปัญหาและข้อขัดข้องดังกล่าว

ในการวิจัยได้เสนอแนะแนวทางในการบัญญัติกฎหมายเกี่ยวกับสุขภาพจิตขึ้นใช้ใน
ประเทศไทยเพื่อให้อำนาจและกำหนดหน้าที่แก่เจ้าพนักงานตำรวจและแพทย์ ตลอดจนกำหนด
หลักเกณฑ์และวิธีการที่เหมาะสมในการรับผู้ป่วยไว้ในโรงพยาบาล เพื่อให้เกิดความชัดเจนแน่นอน
ในการดำเนินการกับผู้ป่วยโรคจิตเภท อันเป็นการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของบุคคลและคุ้มครอง
สังคมให้ปลอดภัยจากอาชญากรรม

นิติศาสตร์
ภาควิชา .....
สาขาวิชา .....
ปีการศึกษา 2538 .....

ลายมือชื่อนิสิต ..... สุริย์ จงเสวีจิตต์
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา .....
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม ..... น. อ. อินทธรณ์

C470885 : MAJOR LAW

KEY WORD: POWER / CRIMINAL JUSTICE / OFFICIALS / SCHIZOPHRENIC PATIENTS

SUREE JONGSAREEJIT : POWER OF CRIMINAL JUSTICE OFFICIALS TO
DETAIN SCHIZOPHRENIC PATIENTS. THESIS ADVISOR : ASSOC.PROF. APIRAT
PETCHSIRI, J.S.D., THESIS CO-ADVISOR : EM INTAKORN, M.D., 195 pp.
ISBN 974-634-040-9

The main purpose of this research is to study the legal power of criminal justice officials to commit schizophrenic patients. The research focuses particularly on the powers of police officers and physicians according to Thai law to detain for treatment in the hospital schizophrenic patients who have never committed criminal offense or have only been charged with petty misdemeanour but are likely to cause danger to themselves or others. This research undertook the comparative analysis of foreign mental health legislation. Laws of United Kingdom, the United States and Japan were chosen for this purpose.

This research found that the power of the police officers according to Thai law is defective and ambiguous whereby police officers are hesitant to proceed with the detention of schizophrenic patients. Besides, there has never been any legislative attempt to empower physicians to impose compulsory treatment to schizophrenic patients. This resulted in the complex legal problems concerning admission of schizophrenic patients to treatment and the risk of criminal prosecution of physicians who carry out their duties. Comparative study of foreign laws reveals that mental health laws were enacted to solve the above problems.

This research proposes the introduction of mental health law which will authorize and specify the duties of police officers and physicians. Rules and regulations as well as principle and procedure appropriate for the commitment of mental patient to the hospital should be adopted. Such legislation and administrative regulations will spell out any ambiguity on part of criminal justice agencies concerned thereby individual rights, liberties and society should be protected.

ภาควิชา.....นิติศาสตร์

สาขาวิชา.....นิติศาสตร์

ปีการศึกษา.....2538

ลายมือชื่อนิติกร.....^{พ.}ศ. ^{พ.}สง. ^{พ.}เกร. ^{พ.}คง

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา.....

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม.....

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยความช่วยเหลืออย่างดียิ่งของท่านรองศาสตราจารย์ ดร.อภิรัตน์ เพ็ชรศิริ และท่านอาจารย์ นายแพทย์ เอ็ม อินทกรณ์ ที่ได้กรุณา
รับเป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ และให้ความช่วยเหลือด้านเอกสารข้อมูล ตลอดจนสละ
เวลาอันมีค่าให้คำปรึกษา แนะนำ ตรวจสอบแก้ไขวิทยานิพนธ์อย่างละเอียดจนเสร็จสมบูรณ์ ซึ่ง
ผู้เขียนขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูง

ผู้เขียนขอกราบขอบพระคุณท่านรองศาสตราจารย์ไพฑูรย์ คงสมบูรณ์ ท่านรอง
ศาสตราจารย์วีระพงษ์ บุญโญภาส และท่านผู้ช่วยศาสตราจารย์อมราวดี อังค์สุวรรณ ที่ได้
กรุณาสละเวลาอันมีค่าเพื่อมาเป็นกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ตลอดจนให้ข้อคิดเห็นและคำ
แนะนำจนทำให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี

ผู้เขียนขอขอบพระคุณจิตแพทย์ และเจ้าพนักงานตำรวจผู้ตอบคำถามสัมภาษณ์ และ
ขอขอบคุณคุณณงลักษณ์ สัตตรา คุณสุดา วงศ์สวัสดิ์ พ.ต.ท.ไพบูลย์ รัศมีทรัพย์ คุณสุรางค์
เจียรนัยมงคล คุณศักดิ์ชัย เลิศพานิชพันธุ์ คุณมนตรีชัย ชนินทรลีลา คุณเด่นเดือน เศรษฐสมน
คุณเบญจพล ก้อนนาค คุณพงษ์เทพ แซ่ลี้ คุณศิริพร ปาริยะวูทธิ คุณปัทมา ทุมมา คุณสุรเดช
อุปพงศ์ คุณวัชระ พิงชลารักษ์ และเจ้าหน้าที่ห้องสมุดคณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
รวมทั้งทุกท่านที่กรุณาให้ความช่วยเหลือในการจัดทำวิทยานิพนธ์ครั้งนี้

สุดท้ายนี้ ผู้เขียนขอกราบขอบพระคุณ คุณพ่อ คุณแม่ ที่เมตตาให้ความสนับสนุน
เอาใจใส่และให้กำลังใจในการศึกษาแก่ผู้เขียนโดยตลอด ขอขอบคุณผู้ที่ให้กำลังใจและให้
ความช่วยเหลือแก่ผู้เขียนด้วยดีเสมอมา หากวิทยานิพนธ์ฉบับนี้จะมีคุณค่าและประโยชน์ทาง
การศึกษาอยู่บ้าง ผู้เขียนขอกราบมอบเป็นกตเวทิตาแด่ บิดา มารดา คณาจารย์ทุกท่านที่
ประสทาวิชาความรู้ให้ รวมทั้งสถาบันจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

นางสาวสุรีย์ จงเสรีจิตต์

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
บทที่ 1. บทนำ.....	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	4
ขอบเขตของการวิจัย.....	5
วิธีดำเนินการวิจัย.....	5
คำนิยามศัพท์เฉพาะที่ใช้ในการวิจัย.....	6
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัย.....	7
บทที่ 2. ทฤษฎีและแนวความคิดเกี่ยวกับการควบคุมตัวผู้ป่วยโรคจิตเภท เพื่อการรักษา.....	8
ความหมายของโรคจิตเภท.....	8
สาเหตุและมาตรการป้องกันโรคจิตเภท.....	9
อาการของโรคจิตเภท.....	11
ผลกระทบของอาการโรคจิตเภทที่มีต่อสังคม.....	12
การรักษาโรคจิตเภท.....	16
ทฤษฎีและแนวความคิดเกี่ยวกับการควบคุมตัวผู้ป่วยโรคจิตเภท เพื่อการรักษา.....	21

บทที่ 3.	อำนาจและหน้าที่ของเจ้าพนักงานในกระบวนการยุติธรรมในการควบคุมตัวผู้ป่วยโรคจิตเภท.....	30
	อำนาจและหน้าที่ของตำรวจในกระบวนการยุติธรรมในการควบคุมตัวผู้ป่วยโรคจิตเภท.....	30
1.	อำนาจและหน้าที่ของตำรวจในการควบคุมตัวผู้ป่วยโรคจิตเภทในประเทศไทย.....	30
1.1	อำนาจและหน้าที่ของตำรวจในการควบคุมตัวผู้ป่วยโรคจิตเภทตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาและกฎหมายอื่น.....	30
1.1.1	อำนาจและหน้าที่ของตำรวจในการควบคุมตัวผู้ป่วยโรคจิตเภทที่กระทำความผิดอาญาที่มีใช้ความผิดลหุโทษ.....	31
1.1.2	อำนาจและหน้าที่ของตำรวจในการควบคุมตัวผู้ป่วยโรคจิตเภทที่กระทำความผิดลหุโทษ....	33
1.1.3	อำนาจและหน้าที่ของตำรวจในการควบคุมตัวผู้ป่วยโรคจิตเภทที่ยังมิได้กระทำความผิด....	36
2.	อำนาจและหน้าที่ของตำรวจในการควบคุมตัวผู้ป่วยโรคจิตเภทในต่างประเทศ.....	42
2.1	พระราชบัญญัติสุขภาพจิตของประเทศอังกฤษ.....	42
2.2	กฎหมายสุขภาพจิตของมลรัฐนิวเจอร์ซีย์.....	43
2.3	กฎหมายสุขภาพจิตของญี่ปุ่น.....	43
	อำนาจและหน้าที่ของแพทย์ในการควบคุมตัวผู้ป่วยโรคจิตเภท.....	45
1.	อำนาจและหน้าที่ของแพทย์ในการควบคุมตัวผู้ป่วยโรคจิตเภทในประเทศไทย.....	45
1.1	การรับผู้ป่วยโรคจิตเภทเข้ารับการรักษารักษาในโรงพยาบาล.....	45
1.2	ความยินยอมในการรักษา.....	48
1.2.1	กฎหมายแพ่งและพาณิชย์.....	48
1.2.2	กฎหมายอาญา.....	56

1.3	อำนาจและหน้าที่ของแพทย์ในการควบคุมตัวผู้ป่วย โรคจิตเภทเพื่อการบังคับรักษา.....	59
2.	อำนาจและหน้าที่ของแพทย์ในการควบคุมตัว ผู้ป่วยโรคจิตเภทในต่างประเทศ.....	61
2.1	ประเทศอังกฤษ.....	61
2.1.1	ประวัติความเป็นมาของกฎหมายสุขภาพจิต....	61
2.1.2	กฎหมายสุขภาพจิตของประเทศอังกฤษ.....	63
2.2	ประเทศสหรัฐอเมริกา.....	66
2.2.1	ประวัติความเป็นมาของกฎหมายสุขภาพจิต....	66
2.2.2	กฎหมายสุขภาพจิตของประเทศสหรัฐอเมริกา..	69
	- กฎหมายสุขภาพจิตของมลรัฐนิวยอร์ก.....	71
2.3	ประเทศญี่ปุ่น.....	78
2.3.1	ประวัติความเป็นมาของกฎหมายสุขภาพจิต....	78
2.3.2	กฎหมายสุขภาพจิตของประเทศญี่ปุ่น.....	79
2.4	ความยินยอมในการรักษา.....	84
บทที่ 4.	วิเคราะห์อำนาจของเจ้าพนักงานในกระบวนการยุติธรรม ในการควบคุมตัวผู้ป่วยโรคจิตเภทในประเทศไทย.....	89
4.1	วิเคราะห์อำนาจของตำรวจในการควบคุมตัวผู้ป่วยโรคจิตเภท.	89
4.2	วิเคราะห์อำนาจของแพทย์ในการควบคุมตัวผู้ป่วยโรคจิตเภท..	90
4.3	ปัญหาในการควบคุมตัวผู้ป่วยโรคจิตเภทโดยเจ้าพนักงาน.....	94
1.	ปัญหาความไม่ชัดเจนของกฎหมายที่ให้อำนาจตำรวจ ควบคุมตัวผู้ป่วยโรคจิตเภทที่ยังมิได้กระทำความผิด.....	94
2.	ปัญหาความไม่ชัดเจนของกฎหมายที่ให้อำนาจตำรวจ ควบคุมตัวผู้ป่วยโรคจิตเภทที่กระทำความผิดลหุโทษ.....	95
3.	ปัญหาเรื่องความชอบธรรมตามรัฐธรรมนูญในการควบคุม ตัวผู้ป่วยโรคจิตเภทมาบังคับรักษา.....	97

4.	ปัญหาความเสี่ยงต่อการกระทำผิดกฎหมายของแพทย์ ในการควบคุมตัวผู้ป่วยโรคจิตเภทเพื่อการรักษา.....	98
บทที่ 5.	วิเคราะห์เปรียบเทียบกฎหมายสุขภาพจิตของต่างประเทศ.....	105
	วัตถุประสงค์ของกฎหมายสุขภาพจิต.....	105
	วิธีการรับไว้ในโรงพยาบาล.....	107
	การทบทวนการรับไว้ในโรงพยาบาล.....	113
	ข้อบกพร่องบางประการของกฎหมายสุขภาพจิต.....	117
บทที่ 6.	บทสรุปและข้อเสนอแนะ.....	126
	บทสรุป.....	126
	ข้อเสนอแนะ.....	130
	รายการอ้างอิง.....	139
	ภาคผนวก.....	144
	ภาคผนวก ก.....	145
	ภาคผนวก ข.....	159
	ภาคผนวก ค.....	184
	ประวัติผู้เขียน.....	195